

СТАНОВИЩЕ

от

Доц. Теменужка Каролова Хроми-Жигалова, Доктор по икономика

член на научното жури, съгласно Заповед № 1497 от 30.09.2020 г.

на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски”

на дисертационен труд на АВГУСТИН ПЕТРОВ МИЛАНОВ за присъждане на образователната и научна степен Доктор, професионално направление 3.8. Икономика, по научна специалност Организация и управление извън сферата на материалното производство, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Тема на дисертационния труд : ОПТИМИЗИРАНЕ ВЕРИГАТА НА СНАБДЯВАНЕТО ПРИ МОБИЛНИТЕ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННИ ОПЕРАТОРИ

Настоящото становище е написано в съответствие със *Закона за развитие на академичния състав на РБ, Правилника за приложение на ЗРАСРБ и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски”*.

I. Обща характеристика на труда

Дисертационният труд е с обем от 186 страници и се състои от увод, 3 раздела, 165 страници са основен текст; на 6 страници е представена библиографската справка, в която литературните източници на кирилица са 26, а литературните източници на латиница са 38, подредени в два раздела: на английски език, на български и руски език. Използвани са и 10 интернет източника на английски език, 14 страници приложения. Съдържанието на разделите е разпределено в отделни параграфи. Относителната тежест на отделните глави е правилно разпределена.

Актуалност на темата

Информатизацията и в частност информационните и комуникационни технологии, както в световен мащаб, така и в България са най-бързо разрастващи се отрасли. Осигуряването на все по-високо качество на телекомуникационните услуги на по-ниска цена в условията на засилваща се конкурентна среда изисква паралелното решаване на проблемите за оптимизиране на разходите и поддържане на най-високо възможно технологично ниво. В тази връзка настоящият дисертационен

труд разглежда веригата на снабдяването, като ключов елемент, който може да изиграе важна роля за подобряване конкурентоспособността на мобилните телекомуникационни оператори.

Представеният труд е изграден изцяло върху собствени проучвания и покрива изискванията за дисертационен труд за «Доктор».

Дисертационният труд е написан на добро научно ниво с използване на логически обвързан стил на изложение.

II. Структура на дисертационния труд

Общата логика на изложението е съобразена с формулираната хипотеза и целите на изследването и е структурирана в 3 раздела.

В увода се разкриват актуалността на проблематиката, изследователският проблем и основната хипотеза, обектът, предметът и методологията на изследването. Авторът акцентира на разкриването на особеностите на веригата на снабдяването в конкретен водещ мобилен оператор на телекомуникационни услуги, открояване на особеностите в така наречените „тесни места“, които могат да доведат до забавяне предлагането на адекватни по качество и цена телекомуникационни услуги и най-вече определянето на набор от критерии и показатели за тяхната оценка, както и възможностите за оптимизацията на протичащите бизнес процеси чрез подходящи управленски решения, както правилно посочва авторът. Това е първото по рода си изследване на веригата на снабдяването в мобилните оператори и възможностите за нейното оптимизиране.

Съдържанието на разделите е разпределено в отделни параграфи.

Цялата първа и втора глава имат концептуално-теоретичен характер и са посветени на предмета на изследването. В тях докторантът демонстрира висока теоретична подготвеност, което е едно от изискванията към тази образователна и научна степен.

В първа глава на дисертационния труд са представени характерните особености на веригата на снабдяването при мобилните телекомуникационни оператори, анализирано е развитието на теориите за оптимизиране на веригите за доставки на телекомуникационните компании. Представено е развитието на мобилните телекомуникационни оператори от самото начало, проследено е тяхното историческо развитие, както и бъдещите тенденции с навлизането на модерните безжични телекомуникационни системи. Анализирана е ролята на снабдяването във веригата на доставките, подходът за изграждане на снабдителни мрежи, неговите етапи (фаза на коопериране и фаза на структуриране) и факторите, които въздействат върху изграждането на снабдителните мрежи.

На основата на проучената научна литература и съществуващите практики, и получените от тях изводи авторът предлага някои

методологически и концептуални решения. От характеристиката на процесите на снабдяването в телекомуникационните оператори са изведени специфичните особености и възможността за оптимизиране при отчитане именно на тези особености. Бизнес средата, в която те функционират е изключително динамична от технологично естество и от гледна точка очакванията на потребителите. В този смисъл инфраструктурните подобрения и иновации са друг ключов фактор за развитието и оптимизирането на веригата на снабдяването, както правилно посочва докторантът. Както е видно от разгледаната научна литература и информационни източници, към настоящия момент не е правено изследване на възможностите за оптимизиране на веригата на снабдяването на примера на отделен водещ мобилен оператор на комуникационни услуги.

Втори раздел на дисертацията е посветен на измерване, оценка и анализ на риска и прогнозиране на бизнес процесите при веригата на снабдяването. За оценяването на рисковете са използвани следните скали-номинална, ординална, кардинална и пропорционална. Информацията за риска е представена в трите си основни форми: разказвателна (вербална), качествена и количествена. Предложената методология и критерии за измерване и оценка на риска се основава на разбирането, че рискът може да се разглежда като функция на отделни компоненти, на отделни променливи. Направено е авторово допълнение към тези променливи, към тези величини като са предложени две нови такива, а именно величината на действията по превенция и избягване на риска – $Pt(m)$ и величината на действията по преодоляване на последствията от риска в случай на евентуалното негово реализиране – $Ov(m)$. За прогнозиране на основните показатели на бизнес процесите и в частност „АрЕфАй“ и „АрЕфПи“ процесите е предложено използването на унивариативните методи за прогнозиране и по-конкретно на методите на експоненциалното изглаждане в лицето на Метода на Холт-Уинтърс с прогнозиране на времеви редове с наличието на тренд и цикличност.

Третият раздел на дисертацията - Измерване, оценка и анализ на риска в бизнес процесите на примера на водещия мобилен телекомуникационен оператор е анализирана проблематиката свързана с оценката на бизнес процесите при веригата на снабдяването, и връзката с различните видове рискове; систематизирани са методите за измерване и оценка на риска, класифицирани в две големи групи - индиректни директни (експлицитни) методи; направени прогнози за доставките при „ЕрЕфАй“ и „ПиЕфПи“ процесите чрез експоненциално изглаждане, точно чрез метода на Холт-Уинтърс, който се прилага при наличието на тренд и цикличност на данните. Прогнозите предоставят възможност за формиране на точки за вземане на решение от вида „Продължи / Не продължавай“; представени са основните принципи и постановки на

управлението на риска. Създаден е модел за управление на риска в бизнес процесите (Фигура 3.3.2). Дефинирани са критерии за изоставяне на проекти и процеси, които позволяват вземане на решения от типа „ПРОДЪЛЖИ/НЕ ПРОДЪЛЖАВАЙ“. Анализирани са четири инструмента за ефективно прилагане на управлението на риска. От направения анализ, както правилно посочва авторът, става очевидно, че за извършването на правилен мониторинг, ръководството на телекомуникационна фирма се нуждае от множество източници на информация. Прилагането на измерване е само един от подходите. Друг вид добър източник на доказателства за извършеното, с течение на времето, е използването на времеви пунктови диаграми. Организацията по мониторинга на риска следва да е активно насочена към търсенето на нови източници на доказателства за съществуването на риск, който може да не е открит по време на ежедневната работа за осъществяването на иновацията.

Въз основа на проведеното анкетно проучване сред служителите на „Виваком“ бе получена емпирична информация, която позволи на автора да направи оценка на величината на риска при изпълнение на доставките (функционирането на веригата на снабдяването) при „АрЕфАй“ и „АрЕфПи“ процесите. Представената методология за оценка и оценка на риска и цялостната концепция за управление на риска чрез използване на цифрови коефициенти за оценка на риска довежда до значително подобряване на работата на отделите в разглеждания телекомуникационен оператор във връзка с управлението на веригата за доставки и с по-специално „АрЕфАй“ и „АрЕфПи“ процесите.

III. Приноси

Предметно-съдържателният анализ на дисертационния труд формира в мен убеждението, че в него са налице достатъчно доказателства за **научно-приложни приноси**. Включените в дисертацията характеристики на редица въпроси, а така също приетите методологически и концептуални решения представляват приноса на автора в развитието на научните знания за процесите по оптимизиране веригата на снабдяването при мобилните телекомуникационни оператори. Потвърждавам напълно отбелязаните **приноси**, които имат научно-теоретичен, методологичен и приложен характер. Същите могат да се оценят по значимост както следва:

1. Идентифицирани са рисковете пред реализиране на ЕрЕфАй и ЕрЕфПи процесите във веригата на снабдяването и рисковете, които се появяват при тяхната оптимизация.

2. Допълнено е комплексното уравнение за измерване на риска чрез цифрови коефициенти като са добавени променливи, отразяващи действията по превенция и ограничение развитието на риска.

3. Предложен е модел за оптимизиране на цялостното управление и управлението на риска в ЕрЕф Ай и ЕрЕфПи процесите чрез точки за взимане на решения от вида „Продължи/Не продължавай“.

4. Апробиран е методът на ХолтУинтърс по отношение прогнозирането на ключови показатели за развитието на ЕрЕфАй и ЕрЕфПи процесите и на критичните моменти в ЕрЕф Ай и ЕрЕфПи процесите, както и минимумите в развитието на ключовите им показатели, които предопределят прилагането на точки за взимане на решения от вида „Продължи/Не продължавай“.

Получените приноси в дисертационния труд са сериозна предпоставка за по-нататъшно развитие на изследванията.

IV. Препоръки и въпроси

Отчитайки обстоятелството че, дисертационният труд представлява сериозен опит за задълбочено изследване на поставения проблем, ще си позволя да посоча следните бележки и въпроси: На първо място, има какво да се желае в стилового и техническо оформяне на дисертацията. Второ, съществуват неточности и разминаване в цитиране на данните по отношение на структурата на дисертацията. Липсва заключение, което е посочено в съдържанието.

Въпрос: Според докторантът, може ли.....?

Посочените критични бележки не намаляват достоинства на предложени дисертационен труд.

V. Автореферат и публикации по дисертационния труд.

Августин Миланов има 4 публикации в научни издания. Всички те са по тематиката, обект на настоящата дисертация. Авторефератът отразява структурата, съдържанието и изследователските резултати на дисертацията. В него е приложена справка за основните приноси, съдържащи се в дисертационния труд.

VI. Заключение

Представеният дисертационен труд като формулировка на проблемите, като обем, цел, задачи, методология на изследването и постигнати резултати в конкретната област **отговаря на изискванията за самостоятелно научно произведение.**

В дисертационния си труд Августин Миланов изследва съвременна и обществено значима проблематика с актуално значение. Използвани са съвременни подходи и методи, адаптирани и обогатени с оглед на специфичните потребности на изследването. Считаю, че постигнатите от

докторанта **научно-приложни резултати са с характер на оригинален принос**, с който се обогатяват съществуващите знания в изследваната област. Като имам предвид актуалността и значимостта на извършеното изследване с предложените конкретни решения за практиката и визираните приносни моменти, предлагам на почитаемите членове на Научното жури да подкрепят **присъждането на образователна и научна степен „Доктор“**, професионално направление 3.8 Икономика на **Августин Петров Миланов**.

Подпис:

Доц. д-р Теменужка Каролова Хроми-Жигалова